

ЖАС ТОЛҚЫН

УДК 821.512.122
ББК 84 Қаз 7-5
Ж 87

*Қазақстан Республикасының
Мәдениет және ақпарат министрлігі
Ақпарат және мұрағат комитеті
«Әдебиеттің әлеуметтік маңызды түрлерін басып шығару»
бағдарламасы бойынша шығарылды*

Жұман Ж.

Ж 87 Өлең-ғұмыр: Өлеңдер / Жандарбек Жұман. – Алматы:
Жазушы, 2013. – 112 бет. – «Жас толқын» сериясы.

ISBN 978-601-200-436-6

Жас ақынның жүректен шыққан жылы жырларында сағыныштың сиясына малынған, мөп-мөлдiр сезiмнiң мұңынан алынған сыры, тұнық ойлары өрнектелген. Болашағын жыр керуенiмен байланыстыруды мақсат тұтқан жас өнерпаздың арман жолындағы сапары сәттi болғай деген тiлектеміз.

УДК 821.512.122
ББК 84 Қаз 7-5

ISBN 978-601-200-436-6

© Жұман Ж., 2013
© «Жазушы» баспасы, 2013

Тапқырлықты қалайды
талап бірақ.
Төрт жағымнан
төрт дауыс шуылдайды,
Тынышымды бұзуды
қалап тұрад.

Күрсіністер
келтірген күлкіме алаң,
Көздерімде ой тұрар
аппақ ар боп.
Кәусар өлең кеп жатса
түртіп алам,
«Кітапшамда
мәңгілік сақталар» деп.

Елеңдеткен ерке мұң
ерте мені,
Елес қуған түнімнің
Ермегі – өлең.
Есі кеткен жүректің
серті өледі,
Еш өкпесі айтылмай
елге деген.

Лағыл мұңым маңдайда
бес елі еді,
Лезде мені
сезімдер құлатты анық,
Лебіздерің
үмітті еселеді
Лүпілінен жүректің
қуаттанып.

Дараланса
төрдегі төл өнерім,
Дертім осы
асқынып, басылмайды.
Дес берместен ешкімге
қара өлеңім,
Дірдектеген жанардан
жас ұрлайды.

Ізденістер қалайды
тоқтамауды,
Іңкәр Әлем,
осыған бұршы мойын,
Ізгілікке бет бұрып
ақ таң ауды,
Іліп кетіп қарт түннің тылсым ойын.

* * *

Жыр мекені

тұрған соң жайып құшақ,

Жас өренге жат болмас —

көрік, қылық.

Жорта түстім...

келгенде лайықты сәт,

Жаңбыр өлең таңдайдан төгіп тұрып.

Асқақ ойдың айдынын «тұнық» дер ем,

Ақылымнан алғанда үзіп өлең.

Алға қарай бет алып,

жүріп келем,

Арманымның жіңішке ізіменен.

Періште мұң сап қойған көзге белгі,

Назын айтса,

Үндерін елеп те алам.

Налытпаймын себепсіз өзгелерді,

Намысымымның шоқтығы керек маған.

Данышпан жұрт — қолдаушым,
төрем дара,

Дәл айтатын шындықты
себеп көріп,

Дауысымды естіген
керең дала,

Демеп тұрды
өткеннен дерек беріп.

Аққу өлең —
ақынның ақ тұмары,

Айдынында шығатын
намыс тұнып.

Аспанынан түнімнің
бақ құлады

Ақ парақ пен қаламды
табыстырып.

Ренішімді ешкімге білдірмеспін,
Ретіменен айтам тек ой ақпарын.

Расыменен, тапқаны —
жыр бұл кештің,

Реңін мұңмен шығатын бояп қалың.

ШАЛ-КӨШЕК

(немесе ауылды аңсау)

Қызығына

тоймаушы ем

шаң көшенің,

Сол көшеде бітпеген

қалды есебім.

Бала кездің балауса

бар бақыты,

Сенде қалып қойыпты,

Шал-Көшегім.

Құшып жатыр байлықты

қырат, далаң,

«Қызыл бұлақ» суына

сыр ақтарам.

«Барсакелмес»,

«Кіндік» пен канал басы,

Қолын бұлғап қарайды

жылап маған.

Жаз келгенде,
бақта алма піскені анық,
Ауыл жұрты емес-ті іске ғаріп.
Үлкендерден
бір ауыз «рұқсат» алып,
Шомылар ек арыққа
түсте барып...

Ех, шіркін...
сол күндерге қарайлағам,
Сағынышын басады қалай балаң?!
Кеш батқанда доп қуып,
тікен басып,
Таң атқанда
өріске мал айдағам.

Осы сәттер
— бақытты кезім екен,
Жан емес ем құрдасқа
сөзі бөтен.
Шыр айналып шықсамда
жердің бетін,
Мекен таба алмаспын
өзіңе тең.

ӨЛЕҢ-ҒҰМЫР

Көңілдегі қаяуды алшы, уақыт,
Сынағыңа көшесің сәл шыдатып.
Өлең-ғұмыр еншілеп алған мені,
Сырдың сөлін беретін тамшылатып.

Шарықтап ой қонады
шыңға барып,
Тұман қиял санаға тұнғаны анық.
Айналаға көз тастап, көңіл толмай,
Қаламымды жібердім мұңға малып.

Аппақ ойды ап қалдым ақ таңымнан,
Ақ таңымнан мөп-мөлдір бақ табылған.
Аяуды да білмейтін қаңғыбас ой,
Беріп жатыр соққысын қапталымнан.

Белсенділік көрсетсе бойдақ қалам,
Ақ парақтың бетінен «қаймақты» алам.
Үзілейін деп тұрған тамшы көрсем,
Көңілі деп ақынның ойлап қалам.

Арманым көп
қол бұлғап тұрған алдан,
Ақын-мерген,
Жебесі – жыр қадалған.
Терең ойдың түбіне
тастап мені,
Қараңғы Түн
ұйқымды ұрлап алған.

Үнсіз әлем
шаттыққа бөленді бір,
Тағы да кеш...
Ақынға төр енді бұл.
Жасқаншақ ойларым мен жүрегімді,
Саған сеніп тапсырдым,
Өлең-ғұмыр!

Шындық айтып шыға-тұғын жиі үні,
Келсе егер шабытының құйыны.
Өлең жазу көрінгенмен оңай боп,
Ақын болу — қиындардың қиыны.

Сыр мен мұңын
өлеңімен ақтарат,
Тұла бойға тұрғаннан соң
бақ тарап.
Қара қалам қараңғыда қап қойса,
Жалғыздықтан жабығады ақ парақ.

Өңешімді назы тұнған өпті дем,
Өлең деген — қазына бұл тектіге ем.
«Қыздың жаны — нәзік»
дейді біздің жұрт,
Ақын жаны одан нәзік деп білем.

ДАҚ ПЕН БАҚ

Ей, құрдасым,
бақыттысың бүгін сен,
Тәуелсіздік болғаннан соң
зор есім.
Өткеніңе көз жүгіртіп,
үңілсең,
Алаш елдің
мықтылығын көресің.

Соққы алып,
жұпыны боп сан қала,
(...Қатал ғұмыр әлсіз етіп,
қажытты.)
Төсін ашып жатқан мынау
паң дала,
Батырлардан қайнап аққан
қан жұтты.

Өткеніміз оңдырмады,
бұл анық

Тәуелсіздік арман болып
халыққа,
Қиыншылық...
Тік те тұрып,
құладық,
Отар болып
орыс дейтін алыпқа.

«Әлсіз етіп көргендей ме,
тым ұлтты?!»

Деп қынжылып,
шыққан талай үн қалың.

Тарих бізді
Ақтабан қып шұбыртты,
Зулымдықтың ашқандай боп
зынданын.

Есті жиып
ескерілер ел тапсаң,
Қан даланың
куәгері бұл ара.

1986... Желтоқсан,
Ұмытылмас
ел жадынан сірә да.

Пікір туып міне осындай
нақты ойдан.

Уақыт өте
қиындықтар жатты өліп,
Ел есінде
мұның бәрі қап қойған,
Өшпейтұғын
Дақ болып.

Мың тоғыз жүз тоқсан бірім –
Азат күн.
Желтоқсан ед...
Дала киген ақ тоңды.
Көптен күткен күні ғой бұл
Қазақтың,
Бастарына
Бақ қонды.

ҚАЛАДАН...

Табиғат ұйқыда тып-тыныш,
Суығы,
Жылысы – өтпелі іс.
Бағдаршам
қып-қызыл түсте тұр,
Көшеде көліктер, кептеліс.

Қыдырып қаланы кешқұрым,
Шаршадым...
Әл де жоқ, өшті үнім.
Бақылап қарасам, түнде де,
Адамдар алмайды-ау еш тыным.

Күз келіп,
тоқтаған жаз әні,
Бұл түнде бүлік көп, аз ары.
Шуылдап шаһарлық тұрғындар,
Алады мендегі мазаны.

Жатыр дала
сары аязбен арбасып.
Жетімек жел жетектеген
өзімен —
Жапалақ қар
жағама алды жармасып.

Түкірдім
тіршілікке қаладағы...
Қанатын кеңге жайып
қағады арман,
Өмірімді қайтейн
жағаны алған?!
Қиындығын мойныма
артып қойып,
Тіршіліктің түрмесі
қамап алған.

Тылсым оймен таласып
түнде езілем,
Жүрегімнің байқалып
мұң көзінен.
Қуаныштың құлатып
ақ байрағын,

Күрсіністің қараймын
күмбезінен.

Жамбастап жақсылығын
жатар-ды ауыл,
(Мен едім «қарапайым»
қатардағы ұл).

Қымбатшылық
қымталап алғандықтан,
Мейірімді таппайсың
шаһарда бұл.

Сұрақтармен соғысып
санадағы,
Ауыр ойдың бойымды талағаны.
Ауыл жаққа кетемін...
Құрысын бәрі.
Тіршілікке түкірдім
Қаладағы.

...Сағындым!

